

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-409-2-18>

ON CONDITIONS OF PERSONAL DATA PROTECTION IN MEDIA ACTIVITIES

ДО ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ У ДІЯЛЬНОСТІ МЕДІА

Lohoyda K. V.

*Master's degree Student
Taras Shevchenko National University
of Kyiv
Kyiv, Ukraine*

Логойда К. В.

*студентка ОР «Magistr»
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Положення частини 1 статті 32 та частини 3 статті 34 Конституції України перебувають у системному взаємозв'язку і передбачають як недопустимість порушення права людини на недоторканність особистого та сімейного життя, так і реалізацію особою права на вільне збирання, зберігання, використання та поширення інформації [1].

Чинними законами, які регулюють питання захисту персональних даних у медіа-діяльності, наразі є Закон України «Про медіа» від 22 березня 2023 року № 2849-ІХ, який загалом не містить детальних положень щодо захисту та обробки персональних даних, окрім як згадок про те, що суб'єктам у сфері аудіовізуальних медіа (та провайдерам платформ спільного доступу до відео) забороняється обробляти зібрані чи іншим чином отримані персональні дані дітей з комерційною метою; а також Закон України «Про захист персональних даних» від 01 червня 2010 року № 2297-VI. Останній встановлює доволі жорсткі правила обробки персональних даних. Однак згідно з пунктом 2 частини 2 статті 25 дозволяється обробка персональних даних без застосування положень закону, якщо така обробка здійснюється виключно для журналістських та творчих цілей, за умови забезпечення балансу між правом на повагу до особистого життя та правом на свободу вираження поглядів.

Тож, журналістська діяльність зазвичай не підпадає під дію вказаних законів. Однак, якщо журналістське втручання виявляється надмірним порівняно з суспільним інтересом щодо розголошених інформації та персональних даних, то можуть виникати питання з дотриманням законодавства у відповідній сфері. Саме журналісти,

виконуючи свої обов'язки, повинні приймати рішення щодо розмежування між правом на інформацію та правом на недоторканність особистого та сімейного життя [2, 3], а їхній вибір повинен відповідати чинному законодавству, судовій практиці та правилам професійної етики.

Законодавство та національна судова практика дають обмежене розуміння співвідношення згаданих прав. Проте аналіз практики Європейського суду з прав людини (надалі – «ЄСПЛ») дозволяє зробити висновок, що питання дотримання відповідного балансу найчастіше виникає в наступних ситуаціях.

Передусім, важливо відзначити, що оприлюднення матеріалів журналістами, які містять оціночні судження і ризикують нашкодити репутації особи, потребує особливої уваги. Було неодноразово наголошено, що публікації не повинні негативно впливати на репутацію осіб, а також завдавати шкоди їхнім правам та законним інтересам. Для досягнення цієї мети необхідно дотримуватися ряду правил, зокрема щодо наявності суспільного інтересу при розповсюдженні таких матеріалів. Водночас журналісти повинні діяти добросовісно, надаючи точну та достовірну інформацію [4, с. 10].

Окрім того, ЄСПЛ відрізняє факти від оціночних суджень. В той час як факти можуть бути підтверджені доказами, то достовірність оціночних суджень не піддається доведенню, а така вимога порушуватиме свободу вираження поглядів, охоронювану статтею 10 Європейської Конвенції з прав людини (надалі – «ЄКПЛ»). При цьому, навіть у випадку оціночного судження, згідно з практикою ЄСПЛ, повинна існувати достатня фактична база [5].

Наступне, це розголошення особистої інформації журналістами, тобто надання ними достовірної інформації про конкретну особу. Як вже зазначалося, медіа не мають заборони на поширення персональних даних, проте журналісти повинні балансувати між свободою вираження поглядів і правом на повагу до приватного і сімейного життя [6]. ЄСПЛ визначив чіткі критерії, якими потрібно керуватися. Перш за все, ці питання розглядаються у зв'язку зі скаргами щодо порушень статей 8 та 10 ЄКПЛ.

Найбільш чітко співвідношення вказаних статей висвітлено у справах Von Hannover проти Німеччини (№ 2) від 7 лютого 2012 року №№ 40660/08 і 60641/08, та Axel Springer AG проти Німеччини від 7 лютого 2012 року № 39954/08.

У справі Von Hannover проти Німеччини (№ 2) від 7 лютого 2012, німецьким виданням було надруковано статтю про тяжку хворобу

князя Монако Реньє III, а також розміщено фотознімок доньки-принцеси Кароліни фон Ганновер, яка разом із чоловіком відпочивали на гірськолижному курорті у Сент-Моріці. Заборону на оприлюднення фотознімку в національних судах не було отримано. Тож перед ЄСПЛ заявниця стверджувала, що у згаданій статті було всього кілька речень, які повідомляли про хворобу батька, коли переважно йшлося про приватне життя заявників й інших членів князівської родини, а хвороба була лише приводом для розлогої розповіді про особисте життя, що становило непропорційне втручання в гарантоване статтею 8 ЄКПЛ право на повагу до приватного і сімейного життя.

ЄСПЛ встановив, що стаття інформувала про стан здоров'я князя і, отже, мала публічний інтерес. Фотознімок, щодо якого скаржилася заявниця, стосувався теми статті, тож його оприлюднення вносило лепту у висвітлення суспільного інтересу. ЄСПЛ звернув увагу на рішення національних судів, що чітко встановлювали межу між цією ситуацією і випадками, коли стаття слугує лише формальним приводом для публікації без підняття питань суспільного інтересу. Зазначено, що заявниця, будучи публічною особою, не стверджувала, що знімок був зроблений таємно чи не відповідав дійсності, тож ЄСПЛ визнав, що він не мав образливого характеру [7].

У справі Axel Springer AG проти Німеччини від 7 лютого 2012, німецьким друкованим виданням була опублікована стаття про деталі затримання кінозірки, відомої за головною роллю офіцера поліції у популярному телесеріалі, за зберігання кокаїну. Публікація супроводжувалася гучними заголовками та трьома фотознімками актора. Останній відразу ж отримав судову заборону, за що редакцію газети було притягнуто до відповідальності. Однак ситуація повторилася після оприлюднення подібного матеріалу вже про засудження актора. У зв'язку з цими національними провадженнями видання звернулося до ЄСПЛ зі скаргою щодо порушення прав, гарантованих статтею 10 Конвенції.

Розглядаючи справу, ЄСПЛ зазначив, що суспільство завжди проявляє зацікавленість щодо розкриття деталей розслідування злочинів. Такий інтерес великою мірою залежить від відомостей про особу, обставин справи та її розгляду. ЄСПЛ також зазначив, що актор, завдяки головній ролі офіцера поліції у популярному серіалі, є відомою особою. Таким чином, той факт, що він, популярний за роллю борця зі злочинністю, вчинив справжній, і, окрім того, тяжкий злочин, підвищує публічний інтерес до доступу до такої інформації.

ЄСПЛ також врахував, що актор не нехтував увагою громадськості та активно розголошував деталі свого приватного життя під час численних інтерв'ю. Окрім того, інформація про арешт, отримана від місцевої прокуратури, була перевіреною та в подальшому підтверджена іншими джерелами. ЄСПЛ врахував, що статті не містили деталей щодо приватного життя, образливих висловлювань чи фактів, що мали б негативні наслідки для редакції. Щодо санкцій, накладених на компанію заявника, то було визнано їхню необґрунтованість. Таким чином, ЄСПЛ констатував порушення статті 10 Конвенції, однак п'ять суддів виступили проти такого рішення, і не вбачали наявності порушення [8].

Отже, українське законодавство обмеженим чином регулює питання балансу між правом на доступ до інформації та правом на повагу до приватного і сімейного життя. Фокус уваги при цьому спрямовується на практику Європейського суду з прав людини в контексті дотримання статей 8 та 10 Європейської Конвенції з прав людини. У зведеному варіанті визначені ЄСПЛ критерії, яких потрібно неухильно дотримуватися в діяльності медіа, виглядають наступним чином: повинен враховуватися внесок матеріалу в дискусію, що становить публічний інтерес; ступінь публічності особи, щодо якої подається інформація; предмет висвітленої інформації; попередня поведінка особи, якої стосується інформація, а також зміст, форма та наслідки публікації, як і умови, за яких було отримано фотознімки [4, с. 17–18].

Література:

1. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Жашківської районної ради Черкаської області щодо офіційного тлумачення положень частин першої, другої статті 32, частин другої, третьої статті 34 Конституції України від 20.01.2012 № 2-рп/2012. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-12#Text>
2. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 32, 34.
3. Цивільний кодекс України № 435-IV від 16.03.2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#n5249>

4. Бем М., Городиський І., Левицька М. Медіа, конфлікт та захист персональних даних. С. 44. URL: <https://medialab.online/wp-content/uploads/2016/04/1460489993222540.pdf>

5. Рішення ЄСПЛ від 08.07.1996 у справі «Лінгенс проти Австрії». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_066#Text

6. Європейська конвенція про захист прав людини та основоположних свобод (Рим, 1950 р.). URL: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_ukr

7. Рішення ЄСПЛ у справі «Von Hannover проти Німеччини (№ 2)» від 07.02.2012. Заяви №№ 40660/08 і 60641/08. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-126822>

8. Рішення ЄСПЛ «Axel Springer AG проти Німеччини» від 07.02.2012. Заява № 39954/08. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-109034>

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-409-2-19>

MEASURES TO COMBAT ILLEGAL MIGRATION UNDER MARTIAL LAW

ЗАХОДИ ПРОТИДІЇ НЕЛЕГАЛЬНІЙ МІГРАЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Martianova R. A.

*private practice, migration law lawyer
Khmelnitsky, Ukraine*

Мартьянова Р. А.

*приватна практика, юрист з
міграційного права
м. Хмельницький, Україна*

Беззаперечним є той факт, що в умовах воєнного стану, відсутністю контролю на значній частині території України, прагненням України в перспективі набути членство в ЄС, та взятих міжнародних зобов'язань щодо розвитку всеохоплюючого діалогу в питаннях нелегальної міграції, виникає нагальна потреба у правовому регулюванні заходів спрямованих на розвиток ефективної політики повернення, та вироблення практик стратегічного управління міграціями щодо протидії нелегальній міграції.